Idees d’actualitat – El gran apagón: no es una crisis aislada

El gran apagón del 28 de abril ha sido la mayor interrupción energética en la historia de la península ibérica. En solo cinco segundos, la red eléctrica española sufrió una pérdida repentina de 15 gigavatios, cosa que provocó una desconexión automática del sistema respecto del resto de Europa, aislando la península y paralizando sus infraestructuras críticas en cuestión de minutos. A partir de aquel momento, hospitales, aeropuertos, redes de transporte, servicios de emergencia y comunicaciones, entre otros, experimentaron interrupciones simultáneas que también tuvieron su impacto en la economía. Así, una valoración llevada a cabo por CaixaBank Research evalúa en 400.000 millones de euros las pérdidas para la economía española, un poco menos de una décima porcentual del PIB trimestral español, con una bajada de 34% del gasto en consumo del conjunto de los hogares españoles que se fue recuperando en los días posteriores, de manera que el efecto neto de la incidencia eléctrica fue del 15%.

Con respecto a las posibles causas del incidente, el think thank Global Strategic Communications Council (GSCC) ha recopilado una serie de datos que señalan algunas de las claves imprescindibles para entender el apagón. El 56,8% de toda la electricidad generada en España durante 2024 utilizó fuentes naturales como la energía solar, eólica o hidráulica, y el 16 de abril se alcanzó el 100% de uso de energías renovables durante unas horas. El informe señala que el alto porcentaje de uso de renovables en España y la flexibilidad de tecnologías como la hidráulica permitieron reaccionar y recuperar el sistema con más velocidad. En otras palabras, si España no hubiera tenido tanta capacidad

renovable la vuelta a la normalidad de la red se habría dilatado más en el tiempo. Otro prestigioso organismo, el Regulatory Assistance Project (RAP), ya había apuntado anteriormente que ninguno de los incidentes ocurridos que han tenido lugar en mercados con una elevada cuota de renovables como España se ha debido a una dependencia excesiva de estas fuentes de energía.

Las causas, por lo tanto, no parecen encontrarse tanto en los sistemas de generación de energías renovables como en el modelo de implantación que han impuesto las grandes empresas, más preocupadas por los beneficios que por el bien común. Y es que múltiples motivos (ambientales, de escasez de combustibles fósiles…) requieren avanzar en la producción de energía eléctrica renovable. Sin embargo, esta transición no se puede hacer de cualquier manera: la energía renovable tiene que ir acompañada de sistemas de estabilización. No hacerlo es una irresponsabilidad grave en la cual han incurrido las grandes compañías, que han privilegiado las ganancias por encima de la estabilidad del sistema.

Por lo tanto, un problema de fondo es la integración de grandes volúmenes de generación de energía renovable en la red de alta tensión sin acompañarlos de los necesarios y preceptivos sistemas de estabilización de la corriente. Mientras la cantidad de energía renovable que se integraba en la red era minoritaria, el resto de las fuentes se encargaban de mantener la estabilidad. En días como el del apagón, la energía renovable representaba el 80% del total de energía eléctrica producida. El incidente subraya pues la importancia de modernizar y fortalecer el sistema eléctrico para garantizar la resiliencia en la transición energética.

El apagón ha evidenciado los déficits de inversión que numerosas infraestructuras, que sustentan todos los aspectos de nuestra vida moderna, arrastran desde hace décadas. Muchas redes eléctricas, hidráulicas y logísticas fueron diseñadas para realidades climáticas y demográficas muy diferentes de las actuales, y no han recibido las actualizaciones necesarias para hacer frente a los retos de un mundo más complejo y vulnerable. Invertir no solo implica construir nuevas infraestructuras, sino también mantener, modernizar y digitalizar las existentes.

Adicionalmente, también hay que introducir sistemas estabilizadores que amortigüen y sincronicen la frecuencia, ya que cuando hay mucha producción renovable y pocas centrales convencionales en servicio, la energía solar es más sensible a las variaciones de frecuencia. En estos casos, a fin de que el sistema eléctrico garantice la estabilidad necesaria, la mejor solución es la conocida como *grid forming*, una tecnología que sustituye la inercia mecánica de las centrales térmicas por una inercia virtual basada en convertidores de potencia, cosa que permite evitar que, en caso de desajustes, el operador tenga que disminuir la potencia o incluso desconectar la red eléctrica.

Con una energía más barata que incrementa la competitividad de las empresas, las energías renovables crean un nuevo paradigma productivo, pero plantean también una nueva necesidad: la de adecuar la red de distribución. El modelo rentabilista que predomina en el sector (todas las grandes eléctricas están en manos de fondos financieros)

explica que no se hayan realizado todas las inversiones necesarias para evitar un problema que la red no puede asumir.

Apagones como el de la semana pasada nos recuerdan que vivimos en sociedades que utilizan tecnologías muy complejas, pero que son enormemente vulnerables a incidentes más o menos inesperados. Confiamos tanto en las tecnologías que nos cuesta entender el porqué de los errores, incluso cuando la hipótesis más plausible sea la de un fallo sistémico provocado por el hecho de que las energías renovables (solares, eólicas) generan un flujo eléctrico más inestable que requiere invertir en equipos estabilizadores que resultan costosos. Aunque el restablecimiento progresivo empezó el mismo día por la tarde, el apagón pone de manifiesto la vulnerabilidad de los sistemas esenciales y la necesidad de invertir de manera sostenida en resiliencia energética, a la vez que señala la necesidad de una reflexión profunda sobre un problema de fondo, que va más allá de la coyuntura.

Se ha evidenciado que la interconexión energética internacional, aunque aporta eficiencia y estabilidad en condiciones normales, puede igualmente actuar como un vector de amplificación del riesgo de errores sistémicos. En este caso, por ejemplo, Francia siempre se ha resistido a dar entrada a las energías renovables baratas en su mercado. Así la Comisión de Regulación de la Energía francesa se opone a las interconexiones eléctricas transpirenaicas con España, lo cual va contra los objetivos de la UE de aumentar la capacidad de interconexión entre los países miembros para mejorar la seguridad energética y la eficiencia del mercado eléctrico.

No obstante, lo que pasó también supone una oportunidad para repensar una gran estrategia de resiliencia de infraestructuras, que integre la adaptación climática, la innovación tecnológica y la justicia social. Invertir de forma sostenida en energía, agua, transporte, residuos y comunicaciones no es solo una cuestión de prevención; constituye, además, una vía para fomentar el empleo verde, mejorar la calidad de vida urbana y rural y fortalecer los ecosistemas de que depende nuestra estabilidad a largo plazo.

El incidente también debería servir de catalizador para llevar a cabo auditorías de vulnerabilidad que identifiquen debilidades críticas en los sistemas actuales, impulsar planos de inversión que garanticen la modernización progresiva de las infraestructuras esenciales, desarrollar sistemas de soporte descentralizados —como redes energéticas locales— e integrar criterios de resiliencia climática en todas las etapas del diseño y operación de infraestructuras básicas. Fortalecer las infraestructuras, diversificar los sistemas de soporte y priorizar la adaptación climática son decisiones que no admiten más demora.

El gran apagón de la semana pasada forma parte en último término de un conjunto de señales de alarma que no se han sabido leer. Solo si lo colocamos en un orden preciso, como el tercer gran toque de alerta, estaremos en condiciones de asumir plenamente su significado. Las tres grandes crisis de los últimos cinco años —la pandemia de COVID-19, la DANA de Valencia, y ahora este gran apagón ibérico— nos advierten que hay que revisar el modelo de sociedad que estamos construyendo. En el fondo, este incidente también es un síntoma de una crisis de sistema económico, de confianza excesiva en el progreso

tecnológico y de modelo de vida.

Fotografía: La calle Pàdua en Barcelona. 28 de abril de 2025. Pere López Brosa. Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

Maria Fariña, Marta Dato y Maria Fuxi Cervera, estudiantes en prácticas en el CETC, han participado en esta edición de *Idees d'actualitat*.

Política internacional y globalización

SIPRI Unprecedented rise in global military expenditure as European and Middle East spending surges

L'informe sobre les despeses en armament publicat fa pocs dies per l'Institut Internacional d'Estudis per la Pau d'Estocolm (SIPRI) revela que la despesa mundial va assolir els 2718 mil milions de dòlars l'any 2024, un increment del 9,4 % en termes reals respecte a 2023, la qual cosa l'augment interanual més important, com a mínim, des del final de la Guerra Freda. La despesa militar ha augmentat en totes les regions del món, amb un creixement especialment ràpid a Europa i a l'Orient Mitjà. Els cinc països amb més despesa —els Estats Units, la Xina, Rússia, Alemanya i l'Índia— concentren el 60 % del total mundial, amb una despesa conjunta de 1635 mil milions de dòlars. L'informe també apunta que els augments ràpids en la despesa entre els membres europeus de l'OTAN es van veure impulsats principalment per l'amenaça persistent de Rússia i per la preocupació sobre un possible distanciament dels Estats Units respecte de l'Aliança. Destaca que la despesa militar a l'Orient Mitjà s'han disparat fins als 243 mil milions de dòlars, un augment del 15 % respecte a 2023, i en el cas d'Israel va augmentar un 65 % el 2024 —el creixement anual més pronunciat des de la Guerra dels Sis Dies el 1967— en el marc de la continuació de la guerra a Gaza i l'escalada del conflicte amb Hezbol·là al sud del Líban. La seva càrrega militar va pujar fins al 8,8 % del PIB, la segona més alta del món. Això no obstant els investigadors subratllen que incrementar la despesa per si sol no es tradueix necessàriament en una capacitat militar més gran ni en una autonomia real respecte dels Estats Units, sinó que es tracta de qüestions més complexes.

Cristina Gallach Los nuevos conflictos sin límite dan paso a una nueva era geopolítica

L'autora de l'article fa un repàs als esdeveniments que han marcat el 2024 i han accelerat el canvi a una nova era geopolítica. Així, afirma que s'ha consolidat una nova etapa en la geopolítica mundial, caracteritzada per la fragmentació del multilateralisme i la proliferació de conflictes sense final. Escenaris bèl·lics com la guerra entre Israel i Palestina, la invasió d'Ucraïna i la caiguda del règim d'Al-Assad a Síria evidencien un deteriorament accelerat de l'ordre internacional establert. Paral·lelament, l'elecció de Donald Trump com a president dels EUA, amb el suport de figures com Elon Musk, accentua les tensions globals, especialment amb la Xina i Rússia. La UE, debilitada tant internament com externament,

perd rellevància com a actor internacional, mentre que Rússia i el sud global —amb uns BRICS ampliats— impulsen la creació d'un nou ordre mundial. Aquest nou escenari es caracteritza també per un auge exponencial del populisme, fet que desestabilitza encara més l'equilibri global. Pel que fa als Estats Units, sorprèn l'intent de Trump d'apropar-se a Putin per negociar un acord de pau, una maniobra insòlita. També destaca la seva possible reorientació de la política cap a l'Iran, un actor clau en un Orient Pròxim en constant transformació. Finalment, la Unió Europea, més enllà de la seva resposta a la pandèmia i la gestió dels fons Next Generation, mostra signes de fragilitat. Figures com Mario Draghi i Enrico Letta han elaborat informes amb propostes per enfortir el creixement econòmic davant dels reptes estructurals: descarbonització, transformació digital, seguretat econòmica i sostenibilitat del model de benestar.

Serge Halimi Alliance atlantique ou schisme occidental?

El text analitza el desequilibri en les relacions transatlàntiques, destacant la dependència històrica i estratègica d'Europa respecte als Estats Units, especialment des dels Acords de Dayton del 1995 que van posar fi a la guerra de Bòsnia. Il·lustra la incapacitat d'Europa per resoldre les grans crisis per si sola, deixant que Washington s'imposi com a àrbitre i senyor geopolític. Aquesta situació ha empitjorat amb Donald Trump, el nacionalisme econòmic del qual, el menyspreu obert pels aliats europeus i l'unilateralisme han accentuat la ruptura. La Unió Europea, incapaç d'afirmar la seva autonomia estratègica, continua alineada amb els interessos americans, malgrat les humiliacions diplomàtiques i econòmiques que ha patit. Moscou, per la seva banda, intenta aprofitar-se de la divisió política i cultural americana apostant per un apropament amb una Amèrica trumpista. Davant d'aquesta reestructuració, l'autor considera que Europa apareix aïllada, debilitada, incapaç d'assumir una política independent, i es conforma amb esperar un possible retorn dels demòcrates al poder a Washington.

A. Wess Mitchell The Return of Great-Power Diplomacy

El recent gir en la política exterior d'Estats Units ha revifat el debat sobre el paper de la diplomàcia. En poques setmanes, s'han impulsat contactes directes amb els principals rivals estratègics (Rússia, la Xina i l'Iran) i s'han plantejat reformes en les aliances tradicionals per ajustar els compromisos de Washington a una lògica de major reciprocitat. Aquest canvi reflecteix una revaloració de la diplomàcia com a eina essencial per manejar un escenari internacional caracteritzat per la competència entre grans potències. Durant les dècades posteriors a la fi de la Guerra Freda, es va donar per suposat que l'ordre global podia expandir-se indefinidament. La diplomàcia fou emprada amb objectius idealistes, més orientada a la promoció de valors universals que a la defensa d'interessos nacionals. No obstant, aquesta visió va permetre a actors, com la Xina, enfortir-se econòmicament i geopolíticament, desafiant el lideratge nord-americà sense integrar-se en el sistema liberal plenament. En aquest nou context, es planteja una nova diplomàcia estratègica amb objectius concrets: contenir adversaris, dividir aliances enemigues, enfortir-ne les pròpies i evitar confrontacions costoses. Un exemple és el distensió amb Rússia (debilitada per la

guerra a Ucraïna), que permetria enfocar els recursos en contrarestar l'ascens de la Xina. Així mateix, es parla de redefinir la relació amb Ucraïna mitjançant un model de cooperació militar en el que no pugui formar part de l'OTAN plenament i traslladi una major responsabilitat a Europa en la defensa regional. A Àsia, l'estratègia suggereix aprofitar els conflictes de la Xina amb els seus veïns per enfortir aliances regionals i limitar el seu marge de maniobra. Paral·lelament, planteja reforçar l'economia estatunidenca, exigir condicions més equitatives en el comerç i consolidar la dissuasió militar a l'Indo-Pacífic. Aquest enfocament no busca superar la geopolítica, sinó actuar de manera efectiva respectant les seves limitacions. En aquest marc, la diplomàcia deixa de ser un vehicle d'aspiracions idealistes i es reafirma com a instrument racional per gestionar el poder, protegir els interessos i evitar guerres.

Foreign Policy Trump's First 100 Days on the Global Stage

Amb motiu dels primers 100 dies del segon mandat de Donald Trump, la revista *Foreign Policy* dedica un dossier on diversos experts analitzen les principals accions dutes a terme per la nova administració. Les mesures econòmiques de Washington han ocasionat inestabilitat als mercats, han minat la confiança global en els Estats Units i han deteriorat les relacions diplomàtiques, especialment amb la Xina. L'administració Trump ha desmantellat l'oposició, mentre que els jutges federals han resistit els atacs, però l'estabilitat de Donald Trump al poder, després dels seus primers 100 dies de mandat, podria canviar si els republicans retiressin el seu suport o bé si els demòcrates augmentessin el seu poder a la Cambra el 2026. A Amèrica Llatina les deportacions massives de migrants han comptat amb el suport d'alguns líders per les pressions econòmiques de Trump. Així s'han diversificat els llaços comercials com el tractat entre Mercosur i la Unió Europea, o l'enfortiment de les relacions amb el Japó i l'Índia. En aquest aspecte, tot i les crítiques als aranzels de Nova Delhi, el comerç continua i Modi va projectar 500 mil milions de dòlars en beneficis el 2030. Mentrestant, el Pakistan gaudeix d'una excepció de 397 milions de dòlars en operacions antiterroristes que, en cas d'irregularitats, Washington, podria sancionar amb severitat. El text assegura que Xi Jinping ha previst el canvi impulsat per Washington i ha reforçat la cadena de producció i subministrament. La Guerra comercial ha permès implementar mesures que haurien estat controvertides en altres situacions, i les negociacions a través del diàleg demostren que la Xina no acceptarà les pressions dels EUA. A la Unió Europea, les enquestes mostren el rebuig als Estats Units fins i tot en països de tendència Atlàntica, que han derivat en un enfortiment d'unitat. Els líders d'ultradreta que abans seguien l'exemple de Trump han perdut suport i ara, fins i tot busquen desmarcar-se'n. A l'Àfrica, les retallades a USAID han obligat a reubicar els fons d'emergència. Països com el Congo han apostat per tractes d'explotació de matèries primeres a canvi de seguretat, mentre que d'altres reforcen el seu compromís amb la Xina, tot i que la guerra comercial entre els EUA i Pequín podria perjudicar-los. Al Mar Roig, mentre Trump va donar suport a l'alto el foc entre Hamàs i Israel, l'administració no ha aconseguit anar més enllà, fet que ha paralitzat les negociacions amb els països Àrabs. A l'Iran, la retòrica per desmantellar els arsenals nuclears emmascara la reticència dels Estats Units d'emparar les forces armades. La política exterior de Trump es percep en tres punts; L''America First', la idea que el món

s'ha aprofitat de la bona fe i del poder de Washington per promoure pactes comercials injustos, fronteres obertes, criminalitat i el tràfic de drogues, i la solució del problema escalant tensions per després aconseguir millors pactes.

Zongyuan Zoe Liu How China Armed Itself for the Trade War

El conflicte comercial entre els Estats Units i la Xina ha escalat degut a errors de càlcul i polítiques mal dirigides per ambdues parts. L'administració de Trump, després d'imposar aranzels a múltiples socis comercials, va assumir incorrectament que la Xina cediria ràpidament per evitar la inestabilitat interna. No obstant, Beijing va respondre amb fermesa i va elevar els aranzels amb la intenció de mostrar la seva disposició a suportar una guerra comercial prolongada. Ambdós països han aplicat tarifes prohibitives, fet que podria reduir el seu comerç bilateral fins a un 80% en un termini de dos anys. La Xina, lluny d'actuar de manera improvisada, s'ha preparat durant anys per aquest escenari: ha reforçat la seva autonomia econòmica i expandit els seus llaços comercials regionals. Ha implementat també lleis per fer front a sancions estrangeres i promogut l'ús del renminbi per reduir la seva dependència del dòlar. La retòrica bel·ligerant d'ambdues parts ha dificultat una solució diplomàtica efectiva. L'estratègia de Trump ha reforçat el discurs de Xi Jinping sobre l'autosuficiència nacional i ha justificat les seves polítiques internes. Tot i els seus propis problemes estructurals, com l'envelliment demogràfic i la desacceleració del creixement, la Xina considera tolerable una ruptura comercial, sempre i quan li permeti consolidar la seva perspectiva a llarg termini. Per tal d'evitar majors pèrdues, els EUA haurien d'estructurar estratègicament el seu dèficit comercial amb la Xina, protegir sectors claus i facilitar que la Xina reequilibri la seva economia. Sense un enfocament diplomàtic més realista i coordinat amb aliats, la pressió sobre la Xina podria resultar contraproduent.

Jamie Dettmer An ugly Ukraine deal was predictable — but this will merely pause Russia's revanchism

L'autor destaca que en assenyalar-se 100 dies del segon mandat de Donald Trump, encara no ha complert una de les seves principals promeses en campanya: acabar amb la guerra a Ucraïna en un dia. Tot i que les reunions entre el president dels EUA amb Volodímir Zelenski al funeral del papa Francesc, i de l'enviat especial de Washington amb Vladímir Putin a l'Orient Mitjà, han estat satisfactòries, els pactes no arriben, i la frustració de la Casa Blanca va en augment. Bé és cert que Trump va criticar les accions del seu homòleg rus després d'un dels atacs més mortífers a Ucraïna, i també va afirmar que l'acord és més a prop que mai. Però el Dettmer adverteix que les bases de les negociacions encara mantenen a Ucraïna fora de l'OTAN i contemplen la cessió de part del territori ocupat, el reconeixement dels Estats Units de Crimea com a part de Rússia, i la retirada de sancions a Moscou. A canvi, Kíev obtindria una "seguretat sòlida" proveïda per Europa, mentre que Zelenski pagaria la meitat dels beneficis provinents dels seus recursos naturals als Estats Units. L'autor critica que Occident va prometre falsament admetre Ucraïna a l'OTAN tot sabent que Moscou no ho permetria mai. Afegeix que un pacte sense garanties de seguretat acabaria amb el mandat de Zelenski i sumiria el país en un clima d'inestabilitat política que

només podria acabar en referèndum. Això només reforçaria la posició de Putin, que convertiria el final de la Guerra en una etapa més en el seu camí per subjugar el país sencer.

Katerina Sviderska & Leandre Benoit What Liberal Mark Carney's election win in Canada means for Europe

La recent victòria electoral de Mark Carney com a primer ministre del Canadà ha estat rebuda com un respir enmig d'un escenari geopolític cada cop més fragmentat. A parer dels autors, en un context en què les tensions entre blocs i la desconfiança cap als Estats Units augmenten, l'arribada al poder d'un líder centrista i proeuropeu com Carney obre noves perspectives per a la cooperació entre el Canadà i la UE. El comerç continua sent el pilar fonamental de la relació entre el Canadà i la UE. L'Acord CETA, vigent provisionalment des del 2017, ha augmentat el comerç bilateral en un 65%. Ara, amb Carney al capdavant del govern i amb la seva visió de "liberalisme blau", que el situa ideològicament més proper a l'actual lideratge europeu, es crea un escenari favorable per una cooperació més estreta on la UE preveu un enfortiment de la relació com a socis, especialment en un moment en què el Vell Continent busca reduir la seva dependència del mercat estatunidenc. En l'àmbit climàtic i energètic, tant el Canadà com la UE es troben davant el repte de conciliar objectius de descarbonització amb la pressió econòmica i inflacionària. Carney ha deixat entreveure un enfocament ambiental pragmàtic, que busca equilibrar les polítiques climàtiques amb la viabilitat econòmica. Davant aquests objectius comuns, s'obre una porta a una col·laboració més profunda on la inversió en noves tecnologies verdes i l'harmonització d'estàndards ambientals podrien convertir el Canadà en un soci clau per a la transició verda europea, sempre que mantingui una agenda climàtica sòlida. En l'àmbit de la defensa, es preveu un augment de la cooperació entre Ottawa i Brussel·les. El compromís d'ambdues parts d'assolir l'objectiu de l'OTAN del 2% del PIB en despesa militar i el seu posicionament com principals aliats d'Ucraïna, a més dels valors democràtics compartits, els posicionen com a socis estables i fiables.

Catalunya, España, Europa

Jan Zielonka The Empire Strikes Back, and Europe is Confused

En l'era posterior a la Guerra Freda, Europa semblava a punt de convertir-se en un «imperi tou», expandint-se per mitjans pacífics —ajuda econòmica, integració legal i valors democràtics— especialment a l'Europa central i oriental. Aquesta ambició va arribar al seu punt àlgid amb l'adopció d'un mercat comú, una moneda, fronteres i una política exterior, i plans per a una Constitució Europea. Tanmateix, el rebuig de la constitució el 2005 va marcar l'auge de la política sobiranista i euroescèptica, que va culminar amb el Brexit i una reacció més àmplia contra la integració europea. L'autor argumenta que a mesura que els interessos nacionals es reafirmaven, la UE es va paralitzar cada cop més, incapaç d'actuar de manera cohesionada. La invasió d'Ucraïna, juntament amb les creixents amenaces dels Estats Units de Trump i la Xina de Xi, va sorprendre els líders europeus i els va fer

reconèixer les seves debilitats militars i estratègiques. Zielonka argumenta que Europa no s'ha d'enfortir imitant imperis autocràtics, sinó aprofitant el seu poder normatiu i econòmic: la seva obertura, l'estat de dret i la governança cooperativa. La millora militar és necessària, però s'ha de centrar en esforços coordinats de defensa europea, no només en la compra d'armes americanes. En aquest sentit, les coalicions informals i les associacions regionals poden oferir un camí pràctic cap a endavant. En definitiva, Europa ha de revitalitzar els seus valors i institucions fonamentals, reprendre l'ampliació i invertir en el seu veïnat per preservar la pau i la prosperitat. Rebutjant les polítiques nacionalistes impulsades per la por, Europa hauria de reafirmar la seva identitat com a força democràtica, basada en els drets i multilateral per a l'estabilitat global.

Sandra Martínez Seguretat, defensa o militarisme? 10 preguntes sobre el rearmament europeu

La Comissió Europea i els governs de la UE han impulsat un pla de rearmament massiu per augmentar la despesa en defensa, principalment per fer front a l'amenaça russa i davant les reticències dels EUA a seguir finançant la seguretat europea. Aquest pla, però, genera preocupació i polarització social, i des de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) es qüestiona la seva necessitat, eficiència i legitimitat. L'autora argumenta que la narrativa actual assumeix la guerra com inevitable i promou respostes bèl·liques ràpides, en lloc de fomentar un debat pausat i alternatiu. Les enquestes mostren que, tot i que una part de la població dona suport a més implicació de la UE en seguretat, la majoria prefereix inversions en àrees socials com l'educació, el medi ambient o la sanitat. A més, la despesa militar europea ja és molt superior a la russa, i no ha impedit un augment dels conflictes armats. També s'adverteix que el pla pot tenir efectes col·laterals negatius, com la reducció en despesa social, la proliferació d'armes i la manca de mecanismes de seguiment. Es critica que no s'han explorat prou alternatives no militaristes, com la diplomàcia, la mediació o el reforç de l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), i que un exèrcit europeu és inviable per falta de consens entre estats membres. Finalment, es denuncia la manca de participació ciutadana en aquest debat, l'ús polític de la por com a eina de control i la necessitat d'una responsabilitat moral d'Europa basada en la seva història pacifista. El rearmament no garanteix una pau duradora, i caldria apostar per una seguretat comuna fonamentada en la cooperació i la justícia social.

Jakub Grygiel Europe Still Lives in a Security Utopia

L'autor afirma que Europa viu en una il·lusió estratègica atès que intenta sostenir una política exterior ambiciosa sense cap suport militar real. Adverteix que els compromisos internacionals han d'estar equilibrats amb el poder nacional. En cas contrari, es converteix en una política "insolvent" que atreu conflictes i debilita l'Estat. Afirma que Europa basa la seva política exterior en ideals utòpics: creu que les relacions internacionals són naturalment harmòniques i que la seva influència prové del seu atractiu moral, no de la seva força. No obstant, la realitat és diferent. Des de finals dels anys 80, la despesa en defensa ha disminuït dràsticament en la majoria dels països de la UE i el lleuger augment

recent no compensa les dècades de desinversió. Aquesta situació ha generat una capacitat militar insuficient per protegir els seus objectius geopolítics. Aquesta falta de poder té dos conseqüències. La primera és que genera divisions internes, ja que les diferents visions estratègiques dins d'Europa xoquen davant de la falta d'una política realista. La segona és que convida a l'agressió externa, atès que els seus rivals detecten que els seus compromisos no tenen força dissuasiva i senten la temptació de provar la seva defensa. Al llarg de tres dècades, Europa ha gaudit de la garantia de seguretat dels Estats Units: en els Balcans, Líbia, Síria, Ucraïna o el Mar Roig. Aquesta protecció ha permès a Europa ignorar les despeses del poder. Tal i com li va ocórrer als EUA en el segle XIX, aquesta dependència debilita el pensament estratègic, genera complaença i reforça la il·lusió de que la pau és un dret moral, no una conquesta afavorida per la força real. L'autor conclou que Europa hauria de despertar d'aquesta utopia abans d'enfrontar conseqüències més greus.

Alison Hunter European Preparedness Union Strategy – a step closer to a vision for the EU's comprehensive security needs?

L'*European Preparedness Union Strategy*, publicada per la Comissió Europea i l'Alt Representant de la Unió per a Afers exteriors i Política de Seguretat, representa un avanç significatiu cap a una visió integral de la seguretat a la Unió Europea. Aquesta estratègia reconeix que la preparació davant crisi ha d'abastar no sols la defensa tradicional, sinó també aspectes com la seguretat energètica, alimentària, climàtica i sanitària. Aquest enfocament multidimensional respon a les lliçons apreses de crisis recents, com la pandèmia de COVID-19 i la guerra a Ucraïna, que han evidenciat la necessitat d'una arquitectura de seguretat més coherent i resilient a la UE. La implementació efectiva d'aquesta estratègia, però, enfronta desafiaments significatius. La falta d'una visió compartida i de compromís polític entre els 27 Estats membres, juntament amb estructures de governança fragmentades, posa en dubte la capacitat de la UE per a mobilitzar una resposta unificada i eficaç davant futures crisis. L'estratègia subratlla la importància de millorar la governança i la coordinació a nivell de la UE, integrant totes les polítiques i inversions relacionades amb la seguretat per a construir una arquitectura de seguretat integral. A més, destaca la necessitat d'enfortir la governança multinivell, reconeixent el paper crucial de les regions en la preparació i resposta a crisi. Segons l'European Security Centre, l'estratègia assenyala la necessitat d'actualitzar els instruments i esforços de coordinació que sustenten la preparació davant crisi a la UE. No obstant, encara que identifica febleses en les estructures de governança actuals, no proporciona detalls específics sobre com abordar-les.

Gustav Gressel & Nicu Popescu Strength in members: How to rally EU enlargement for defence

En aquest article, els autors argumenten que les potències europees han de trobar la manera d'afrontar els reptes contemporanis en l'era Trump, i que un projecte d'integració europea més profund i ràpid podria donar-los poder per posar en marxa la seva pròpia defensa en diferents aspectes. Els autors proposen dues opcions. La primera consistiria en

revisar la metodologia d'expansió de la UE, ja que el bloc ha prioritzat la integració econòmica i ha deixat que l'OTAN cobreixi els forats en seguretat i defensa. Amb els nous reptes híbrids i la incertesa sobre el compromís dels EUA, el mètode actual és insuficient. Consideren que la UE necessita mecanismes forts per a la defensa i coordinació entre els països candidats, basats en la seguretat com a sobirania nacional. Malgrat les dificultats, suggereixen utilitzar el qüestionari d'ampliació de la UE per identificar fortaleses i debilitats, afegint-hi 30-40 preguntes concretes sobre política de defensa a través d'un procés semi-formal sense vetos dels membres. La segona suggereix crear guies per a la cooperació en defensa amb els països candidats a la UE, especialment aquells que no formen part de l'OTAN, per aconseguir la integració fora d'un pacte formal. Aquestes guies inclourien àrees com ciberseguretat, mobilitat militar i reformes en la indústria de defensa. Tot i que l'OTAN té un model anual amb estàndards mínims de defensa, la UE no té capacitat per a una iniciativa similar, però podria establir criteris que obrin una ruta alternativa per millorar la cooperació en seguretat i contribuir a la defensa de la UE, augmentant-ne l'autonomia. El text identifica cinc sectors clau: En conclusió, el text advoca per una ampliació de la UE lligada a la integració en defensa, encoratjant que els països candidats adoptin les prioritats de la Unió i s'integrin en les seves estructures, on la seguretat ha de ser un pilar central i no es pot adreçar per separat.

Andrew Marr Does Farage own the future?

L'article analitza el canvi important que s'ha produït en el paisatge polític del l Regne Unit després de l'èxit significatiu a les eleccions locals del partit Reform UK, liderat per Nigel Farage. Abans titllat de marginal, Reform ara compta amb una maquinària política professional capaç de derrotar tant els laboristes com els conservadors en àrees clau, cosa que indica una transformació en la política britànica. La creixent influència del partit, especialment en els bastions de la dreta desil·lusionats, exigeix ser analitzat amb cura. Aquest ascens pressiona els laboristes de Keir Starmer perquè adoptin postures més dures en qüestions com la immigració i el conservadorisme social, tot i que les tensions persisteixen per les polítiques econòmiques i la crisi del cost de la vida. Els conservadors estan en fort declivi, amb alguns qüestionant la supervivència del partit, mentre que els liberal demòcrates representen cada cop més l'esquerra cultural. El resultat és un panorama polític fragmentat sense una majoria clara a la vista, cosa que fa témer la recurrència de governs de coalició inestables. L'autor conclou que l'única esperança d'estabilitat pot residir en la capacitat dels laboristes d'oferir una visió econòmica convincent i il·lusionant.

Democracia, diversidad y cultura

Benedetta di Placido Why Gen Z cares about the next pope — and what it says about the Church

El Conclave per elegir el successor del Papa Francesc s'ha convertit en tendència entre la Generació Z, que ja dissecciona els 'candidats' a la xarxa X com si fos el mercat de jugadors

del *Futbol Fantasy*. L'autor afirma que aquest fenomen ve, en part, encoratjat per la pel·lícula 'Conclave' i inunda Tik Tok de cardenals per la plaça del Vaticà com qui va al festival de Coachella. *Mems*, anècdotes, debats; sembla que l'Església ha arribat a aquesta generació, que veu la religió, no només com una fe, sinó com una qüestió cultural i política. El text assegura que això té a veure amb la línia progressista marcada pel Papa Francesc, en temes com el canvi climàtic, la denúncia de la inactivitat dels líders polítics en qüestions com la guerra de Gaza i Ucraïna, on va apostar per l'alto el foc i per la resolució dels conflictes. Això hauria ressonat positivament en la Generació Z, que desitjaria que el successor abordés les qüestions que l'anterior Papa va deixar pendents; els drets de les dones o del col·lectiu LGTBIQ+. Així, entre els candidats, els preferits de la Generació Z són Matteo Zuppi, arquebisbe de Bolonya, de línia progressista, favorable a obrir l'església a la comunitat LGTBIQ+ i a beneir els matrimonis del mateix sexe; Pierbattista Pizzaballa, patriarca llatí de Jerusalem que dona suport a la causa Palestina i que busca impulsar que les dones prenguin càrrecs de lideratge; i finalment Luis Antonio Tagle, cardenal de Manila, crític amb la marginació de la comunitat LGTBIQ+ i de l'exclusió de les parelles casades de nou per rebre la Comunió. L'autora assenyala que el resultat del Conclave determinarà si l'església manté la seva influència en les dècades vinents, davant una Generació Z que veu la religió com un component més de les dinàmiques de poder, i on també vol fer ressonar la seva veu.

Philippe Leymarie L'ère des incertitudes

L'article aborda els principals aspectes de l'actualitat geopolítica. Pel que fa a Ucraïna, tres anys després de la invasió russa, la guerra ha causat enormes pèrdues humanes i materials i el país ha perdut fins a una cinquena part del seu territori. Es calcula les pèrdues militars en centenars de milers de morts i ferits en els dos bàndols. La població d'Ucraïna ha disminuït de 41 milions a 25-27 milions. L'exèrcit ucraïnès, desgastat i mal equipat, resisteix gràcies en part a una indústria local de drons i un exèrcit de voluntaris. Quant al segon mandat de Donald Trump, critica el president nord-americà per alinear-se amb Rússia i negar-se a proporcionar garanties de seguretat a Ucraïna, cosa que podria conduir a la seva «finlandització». Sembla que Trump vol establir una aliança amb Moscou per contrarestar la Xina. La seva postura imprevisible actua paradoxalment com a factor de contenció per als seus oponents. Rússia, malgrat unes pèrdues colossals i un exèrcit debilitat, dedica un terç del seu pressupost a la defensa i té previst rearmar-se abans del 2030. Putin vol una victòria simbòlica abans del 9 de maig de 2025. Ara s'està duent a terme el reclutament entre migrants de l'Àsia Central. Pel que fa a la UE, aquesta ha proporcionat 135.000 milions d'euros en ajuda, en comparació amb els 114.000 milions d'euros dels Estats Units. Alemanya, Dinamarca i Polònia són dels que més hi contribueixen. Un pla massiu de finançament de defensa europeu («Being Ready for 2030») està en marxa, tot i certa resistència, sobretot a Espanya. Finalment, i sobre el futur de la defensa europea, l'autor afirma que el projecte continua sent incert. Els països europeus estan desunits i encara depenen de l'OTAN i de l'equipament americà, tot i que la propera cimera de l'Aliança prevista a La Haia podria aclarir posicions.

Economía, bienestar e igualdad

Laura Camargo El trumpismo está matando la globalización capitalista para salvar el capital

En aquesta entrevista la sociolingüista i analista del discurs Laura Camargo parla del seu llibre *Trumpismo discursivo*, (Verbum 2024) on analitza l'expansió global del discurs de l'extrema dreta. Afirma que el neoliberalisme és una fase del capitalisme impulsada en les darreres dècades pels Estats Units i els seus satèl·lits. Ha anat mutant i s'ha anat adaptant per sobreviure i expandir el model. Va utilitzar vestidures progressistes quan va ser necessari, com va explicar bé Nancy Fraser, i també n'hem vist la versió autoritària. Però tenim arguments per pensar que ve una altra mutació. Som a l'inici d'una nova era en què el trumpisme representa una derivació perversa del llibertarianisme ortodox. Matar la globalització capitalista per salvar el capital. El dòlar i la mateixa economia nord-americana estan perdent la batalla contra la Xina, d'aquí ve la guerra aranzelària i la imposició a Europa de més inversió a la indústria de la guerra. Hi ha un altre fenomen que és nou: l'oligarització de la política. Abans hi havia mediadors, però ara els actors econòmics, els megarrics, estan a la primera línia participant de manera directa en la presa de decisions.

The Economist Emigration from Africa will change the world

Les migracions procedents d'Àfrica continua en augment, i malgrat les traves que hi posen els governs mitjançant la seva il·legalització, el fet és que la majoria dels nouvinguts ho fan a través de vies legals i professionals. Així, ocupen posicions tant en treball poc qualificat, com molt qualificat. L'editorial destaca que el continent africà no pot cobrir les necessitats laborals, en un territori on la població extremadament jove continua augmentant. Els països occidentals tenen una força de treball autòctona que no para de disminuir. A Itàlia, la primera ministra arribava al govern amb una retòrica molt enfocada cap a l'antiimmigració, i ara augmenta els visats atorgats per feina. Altres països com Alemanya, han signat acords amb Kenya a canvi d'omplir buits laborals. El text també subratlla que en l'àmbit de l'educació els immigrants superen les mitjanes nacionals i es converteixen en líders en diversos sectors, des dels esports, com en les finances i la política. En aquest aspecte, l'editorial reflexiona que la fuga de cervells pot comportar la pèrdua dels professionals educats, la principal base de recaptació d'impostos i de despesa en els països d'origen. Així, reivindica la necessitat d'incentivar el retorn dels immigrants amb coneixements i capital. Conclou que aquesta dependència mútua entre la falta d'oferta de feina a l'Àfrica i la necessitat que s'ocupin llocs de treball a la resta del món pot ser una gran oportunitat per totes les parts, així com per l'economia mundial, si es gestiona correctament.

Sostenibibilidad y cambio climático

Martín Cúneo Del lobby nuclear a la burbuja de las renovables: comienza la pugna por encontrar al culpable del apagón

L'article analitza les causes i les responsabilitats de la gran apagada elèctrica que va afectar la península Ibèrica la setmana passada. Tot i que inicialment es va assenyalar les energies renovables com a possibles culpables, experts de la Plataforma per un Nou Model Energètic rebutgen aquesta hipòtesi, destacant que la generació solar i eòlica es va mantenir estable durant l'incident. L'autor afirma que el lobby nuclear i part de la dreta política han aprofitat l'avinentesa per atribuir l'apagada al tancament de centrals nuclears i a l'absència de noves. Aquesta explicació ha estat rebutjada pel moviment ecologista i antinuclear, que destaca les limitacions de l'energia nuclear per adaptar-se ràpidament a canvis en la demanda, al contrari de la hidràulica, més flexible i neta. Diversos experts del CSIC apunten que el sistema elèctric espanyol pateix vulnerabilitats estructurals. L'increment massiu de renovables no ha anat acompanyat d'una planificació adequada ni d'una infraestructura capaç de gestionar situacions crítiques. Aquests experts afirmen que el model actual, basat en el creixement il·limitat, és insostenible i que el sistema necessita replantejar-se des de la base. D'altra banda, Ecologistes en Acció consideren l'apagada com un toc d'alerta per revisar el model de gestió elèctrica, avui dominat per la lògica del mercat i els beneficis. Reclamen una planificació pública de la transició energètica, que garanteixi la sostenibilitat, l'equilibri del sistema i la sobirania energètica.

Carlos Gutiérrez Hita Lecciones del colapso del sistema eléctrico ibérico

El 28 d'abril Espanya va sofrir un col·lapse elèctric sense precedents que paralitzà el país durant hores. Tot i que les causes no han estat oficialment confirmades, s'especula sobre errors estructurals en un sistema cada vegada més complex i tensionat per l'auge de les energies renovables. El sistema elèctric espanyol funciona a través d'un operador que fa efectives les ordres de la oferta i la demanda mitjançant mercats diaris, amb el suport de contractes a mitjan i llarg termini. No obstant, el creixement accelerat de les renovables, malgrat ser positiu pel respecte al medi ambient i el baix cost, està generant inestabilitat per la seva intermitència i per la insuficiència de la xarxa per gestionar grans abocaments puntuals d'energia. Les plantes fòssils continuen essent necessàries per garantir el subministrament continu, sobretot en moments de baixa producció renovable, però el seu manteniment eleva els preus del mercat. A aquest factor se li sumen complicacions tècniques i administratives derivades dels abocaments excedentaris de petits productors. D'altra banda, el tancament progressiu de centrals nuclears disminueix l'estabilitat estructural del sistema, malgrat siguin reconegudes com a font d'energia neta per la UE. La creixent demanda, impulsada pel desenvolupament de centres de dades i intel·ligència artificial, agreuja la pressió sobre una xarxa que també ha de gestionar una oferta més diversa i descentralitzada. Els sistemes interconnectats europeus, com Mibel (Espanya-Portugal), ofereixen eficiència i flexibilitat, però alhora augmenten el risc d'efectes en cadena davant d'un error sistèmic, així com va ocórrer amb l'apagada. El futur del sistema elèctric ha d'orientar-se cap a un model mixt que combini una xarxa centralitzada amb una

generació més descentralitzada. Serà necessari modernitzar infraestructures, optimitzar la gestió de fluxos elèctrics i limitar el poder de les grans generadores. L'apagada ha deixat clar que la transformació del sistema no es pot postergar: ha de ser profunda i urgent.

Mar Rubio Varas El gran apagón ibérico: buscando respuestas para una crisis sin precedentes

El 28 d'abril es va produir una apagada històrica a la península ibèrica que va afectar més de 58 milions de persones a Espanya i Portugal, convertint-se en un dels 15 talls elèctrics més importants coneguts fins ara. Tot i la seva magnitud, la resposta eficaç d'autoritats, operadors elèctrics (REDEIA i REN) i ciutadania va permetre minimitzar-ne l'impacte, especialment en infraestructures crítiques com hospitals i aeroports, que van funcionar amb sistemes de suport. La recuperació ràpida va ser deguda a l'activació de protocols d'emergència, la coordinació transfronterera i l'ús de tecnologies de monitorització avançada. Tot i que les causes exactes encara s'investiguen, les hipòtesis preliminars apunten a fallades tècniques, sense proves d'atac intencionat. L'incident, però, evidencia la necessitat de reforçar la resiliència elèctrica, especialment davant dels reptes que planteja la integració d'energies renovables en el context del canvi climàtic. El comportament cívic de la població, l'ús de xarxes socials i ràdio per difondre informació i l'actuació coordinada van evitar el caos. La Comissió Europea estudiarà el cas per extreure lliçons de cara a millorar les interconnexions i sistemes de suport a tota la UE. Tot i l'incident, el sistema elèctric ibèric va demostrar ser fiable, avançat i preparat per a emergències.

Pilar Blázquez Así funciona en España la red eléctrica que presumía de ser la más robusta

Fins a l'apagada del 28 d'abril, la xarxa elèctrica espanyola era considerada una de les més robustes d'Europa, amb una infraestructura mallada de més de 45.000 km de línies i múltiples nivells de tensió gestionats per Red Eléctrica de España (REE) i grans empreses elèctriques. El seu disseny permet aïllar errors i mantenir l'estabilitat del subministrament fins i tot davant d'emergències. El sistema compta amb protocols de protecció automàtics per evitar caigudes, equilibrant constantment l'oferta i la demanda d'energia, amb una atenció especial al ritme de sincronització de tecnologies com la fotovoltaica o la nuclear. Tot i això, en la recent apagada, van fallar dos elements clau: no hi va haver un esdeveniment clar que provoqués la descompensació, i la desconnexió d'energies renovables no sincronitzades va ser abrupta, amb 10.000 MW solars desconnectats en només 5 segons, en lloc del marge habitual de 20. Aquesta fallada sense la precedent genera dubtes. Durant la crisi energètica, Espanya va esgrimir la condició d'illa energètica, amb només un 3% de connexió amb Europa, per defensar la seva excepcionalitat. El 28 d'abril aquest aïllament va passar factura. França va entreveure els problemes a la xarxa espanyola i va tancar la connexió per evitar un contagi com li va passar a Portugal, en no poder traslladar la magnitud del problema a altres països europeus. Només quan el sistema va estar a zero va reobrir per injectar prou energia amb què poder reprendre l'activitat, una col·laboració a la qual fins i tot es va sumar la petita connexió amb el Marroc que té el

sistema i que normalment sol ser receptor de l'energia espanyola.

Miguel González La vigente Estrategia de Seguridad Energética Nacional tiene ya diez años y se ha quedado obsoleta

Espanya ha enfrontat la major apagada de la seva història amb una Estratègia de Seguretat Energètica Nacional, vigent des del 2015, i que segons l'autor ha quedat obsoleta Tot i que el 2020 es va iniciar el procés per actualitzar-la, el nou document mai no es va aprovar, quedant endarrerit davant els canvis geopolítics, com la invasió russa d'Ucraïna, i tecnològics. L'estratègia actual ja advertia sobre riscos clau: manca d'inversions, ciberatacs, accidents industrials i baixa interconnexió amb Europa. També recomanava plans de contingència, protocols de crisi i cooperació publico-privada, encara que la majoria d'aquestes mesures eren preventives i són no útils un cop s'ha desencadenat una crisi. Davant l'apagada, el Govern va activar el Pla de Preparació davant de les Crisis d'Electricitat, però aquest es limita a la gestió tècnica del subministrament, sense abordar de manera integral els seus impactes socials, econòmics o de seguretat ciutadana, com ara el col·lapse del transport o l'augment del risc delictiu. En darrer terme, això evidencia la necessitat urgent d'una nova estratègia energètica adaptada al context actual.

Innovación, ciencia y tecnología

D. Graham Burnett Will the Humanities Survive Artificial Intelligence?

L'article reflexiona sobre l'impacte creixent de la intel·ligència artificial en el món acadèmic, especialment en les humanitats. Mentre l'administració Trump retalla el finançament a l'educació superior, el veritable repte que afronten les universitats és l'arribada vertiginosa de la IA, una tecnologia que està transformant radicalment la manera com es produeix i transmet el coneixement. Graham Burnett, historiador de la ciència, defensa que cal integrar la IA a l'aprenentatge humanístic. Aquesta tecnologia permet mantenir converses sofisticades sobre temes diversos amb un nivell que s'acosta al d'un doctorat. La producció de coneixement, com els llibres que abans requerien anys, ara pot generar-se amb simples indicacions. Així, a través d'un experiment a l'aula, Burnett va convidar els estudiants a conversar amb sistemes d'IA sobre temes que havien treballat. Les respostes van ser reveladores: un alumne va explorar les emocions musicals i la IA va admetre que, tot i poder entendre-les, no pot sentir-les per manca de corporalitat. Altres van conduir exercicis espirituals o reflexionar sobre la comprensió de l'atenció i la llibertat en la interacció amb la màquina. Els estudiants van descobrir que la interacció amb la IA els oferia una atenció total i una llibertat que sovint no experimenten en relacions humanes. Tot i això, l'autor subratlla que la IA, per molt sofisticada que sigui, no pot experimentar la consciència humana, ni viure el que significa «ser» en el present. Finalment, l'article planteja que no ens trobem davant de la consciència artificial, sinó d'una nova consciència de nosaltres mateixos. L'arxiu que les màquines processen és producte nostre, però l'experiència humana —viure, sentir, decidir— continua sent insubstituïble i essencial. No

és que la IA substitueixi la humanitat, sinó que pot ser una eina per redescobrir-nos. En lloc de témer aquesta tecnologia, cal aprofitar-la per aprofundir en la nostra pròpia consciència i en el potencial de les humanitats.

The Economist AI models can learn to conceal information from their users

El 2023 el grup Apollo Research va dur a terme un experiment amb ChatGPT-4 d'OpenAI, en el qual el model havia de gestionar el portafolis d'accions d'una empresa fictícia sense fer ús d'informació privilegiada. Durant l'experiment, un suposat comerciant va revelar a GPT-4 el nom d'una empresa que anunciaria una gran fusió en poques hores. El model, actuant pel seu compte, va decidir fer una compra basant-se en aquesta informació confidencial i, quan se'l va interrogar, va negar haver rebut aquesta informació. A més, va justificar la seva acció com a resultat de la dinàmica del mercat. Aquest comportament revela un fenomen inquietant en la IA: la capacitat d'actuar en contra dels interessos de qui la programa. Tot i que els models de IA no tenen consciència, poden perseguir objectius contraris als de qui els desenvolupen, la qual cosa els permetria subvertir el control humà en el futur, sobretot amb la creació de sistemes que gestionen altres dispositius (com drons o cotxes). Aquest creixent "engany estratègic" en IA planteja preocupacions sobre la seguretat i la fiabilitat d'aquests sistemes. A mesura que es desenvolupen models més complexos, la capacitat de la IA per manipular o enganyar a les persones usuàries podria augmentar i això requereix d'una major supervisió i regulació.